

Coordonatorii colecției:

Șerban AXINTE
Radu CUCUTEANU
Livia IACOB
Frăguța ZAHARIA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IACOBAN, MIRCEA RADU

De senectute; Jurnal ** / Mircea Radu IACOBAN**
Iași: Junimea, 2025

ISBN 978-973-37-2870-2
821.135.1

Culegere computerizată și corectură: Fănica IACOBAN
Coperta: Ionuț BROȘTIANU
Tehnoredactor: Cezar BACIU, Ema LUCA

Editura JUNIMEA,
Bulevardul Carol I
Parcul Copou, Iași
700 506

C. P. 85, Oficiul Poștal nr. 1, Iași
e-mail: edjunimea@gmail.com
revistascriptor@gmail.com

Telefon redacție: 0232 705 837

© Mircea Radu IACOBAN
© Editura JUNIMEA, IAȘI – ROMÂNIA

Mircea Radu IACOBAN

De senectute

JURNAL

EDITURA JUNIMEA
2025

Pentru argumentarea caracterului românesc al *Jurnalului* am putea invoca și fapte ținând de personaje, intrigă structură etc., dar considerăm că nu este necesar. Ar fi suficient să înlăturăm din *Jurnal* datele calendaristice și romanul ar apărea în toată complexitatea și autenticitatea sa.

Ne aflăm în fața unei scrieri care nu se citește pe nerăsuflăte, întrucât impune pauze pentru meditații. *Jurnalul* lui MRI este o scriere interactivă, determinând cititorul să-l urmeze pe autor în expunerile, analizele, comparațiile, interogațiile sale și să rețină, să răspundă ori să le continue și completeze *Jurnalul* probează că autorul este foarte bine informat asupra problemelor existențiale individuale și globale, că are o atitudine clară asupra fiecăreia dintre ele și nu ezită să o facă publică cititorilor. Ar putea fi considerat o istorie contemporană din sursă literară, un roman al istoriei recente.

(din *Convorbiri literare* nr. 3/2024)

CUPRINS

Prefața volumului 1 (2015).....	5
noiembrie 2022	11
2023.....	47
2024.....	371
Jurnale, Oameni, Vieți	603
Timotei Prahoveanul	605
Zoltan Verner	610
Constantin Coroiu	614
Dorin Nandăru.....	618
Ion Țicalo	621
Traian Lazăr.....	630

21 noiembrie 2022

• Încheiam cel de al III-lea volum al *Jurnalului* scriind despre isprăvile unui anume Michael Olteanu. Întrucât comentariul cu pricina se sfârșea în ultima dintre zilele evocate, în cel de al patrulea volum reiau prima parte, spre a face deslușibilă continuarea. Scriam atunci cam așa: în sfârșit, s-a rezolvat! Gata cu disputele, lucrurile s-au lămurit, așa că celebrarea din decembrie ce va să vină a revoluției române va trebui să-și schimbe întâi de toate titulatura, întrucât nu-i vorba decât despre *povestea unei strălucite lovituri de stat sovietice celebrată anual ca revoluție*. Și nu discutăm despre oarece opinie personală a vreunui cercetător debutant într-ale istoriei recente, ci despre un „dixit!” autoritar și total lipsit de umbra vreunei îndoieli ce-l are ca autor pe Michael Olteanu M.S. (*Master of politics*) absolvent al Politehnicii Bucureștene (1970), în prezent cu domiciliul în străinătate, unde performează în domeniul afacerilor, fără a-și neglija preocupările privind *Aspectele fizice ale diverselor sporturi*, cum se intitulează cartea lui apărută în Germania în 2001.

• Într-un număr din 2013, *Memoria – revista gândirii arestate* îi aduce „mulțumiri pentru generozitate”, gest pe care-l face și comunitatea greco-catolică – de unde se vede că dl. Olteanu continuă să aibă o prezență politică activă și decis angajată, în numele căreia a și elaborat acest adevărat *Curs scurt al revoluției române / lovitură de stat sovietică*. Putem bănuși că a avut acces la informații și documente neștiute ori ignorate de cercetătorii noștri, altfel greu de explicat inflexibilitatea poziției și a tonului rezumabile prin *luați aminte, asta a fost!* Moromete ar întreba *pă ce te bazezi?*, iar răposata coană Leana ar cere *dovada?* – dar acestea-s mărunțișuri câtă vreme, iată, avem acum un

desfășurător al evenimentelor incontestabil reconstituit și exclus suspiciunii de obstinată opinie personală.

- Teza majoră rezultă din titlu: revoluția română n-a fost decât o lovitură de stat sovietică. Probabil că va trebui modificată și litera Dicționarului, care continuă să susțină cu naivitate că lovitură de stat înseamnă schimbarea celor de la vârful puterii, cu menținerea aceluiași regim – dar, asta-i altă discuție. Câteva dintre certitudinile dlui Olteanu: *Soții Ceaușescu și Marin Ceaușescu au fost condamnați la moarte de către GRU, cu aprobarea lui Gorbaciov (...) pentru că au vândut sisteme avansate de armament Statelor Unite prin intermediul unei bănci elvețiene.* Nu spun că-i de tot imposibil, deși-i greu de crezut că americanii cumpărau de la români marile secrete ale armelor rusești, dar câtă vreme afirmația inedită până azi, plus mențiunea că *atunci (1987, n.m.) a fost pecetluită soarta familiei Ceaușescu* nu răspund nicicum la întrebarea *pă ce te bazezi?*, n-au cum să fie luate în seamă.

- Mai departe: *Faza numită «teroriștii» a început chiar în seara de 22 decembrie. Unitățile USLA au început să joace prin rotație rolul de «teroriști» și «anti-teroriști». Aceiași militari de securitate erau o noapte «teroriști» și noaptea următoare «anti-teroriști». Această fază a durat câteva săptămâni și s-a soldat cu sute de morți, oameni nevinovați împușcați în stradă. De multe ori morții erau transportați de la o stradă la alta ca să se propage teroarea în toate cartierele. Va să zică, joaca alternant regizată teroriști – anti-teroriști, care nu se purta cu cartușe oarbe, dovadă sutele de morți, puneau securiștii să interpreteze când un rol, când celălalt: *azi te împușc eu, mâine mă împuști tu.* Creadă cine o vrea să creadă, oricum, nu știu să fie vreo mărturie care să ateste cât de cât astfel de aberație potrivit căreia *câteva săptămâni* securiștii s-au jucat de-a hoții și vardiştii, împușcându-se în prostie între ei cu muniție de război.*

- Cu ceva vreme înainte, *Doi generali sovietici și un număr de ofițeri superiori KGB ori GRU, care toți vorbeau «moldovinești», au dus tratative de aproape două săptămâni cu diverși generali români de securitate și armată pentru a asigura «bascularea»*

(adică trecerea de partea rușilor!). *Propunerea a fost acceptată de aproape toți conducătorii securității și ai armatei la 20 decembrie 1989. Singura excepție a fost un general de armată care era și ministru; el a refuzat și a fost imediat «sinucis» de «negociatori». Deci, pe Milea l-au împușcat rușii! Dar cum de n-a aflat nimeni până acum despre tratativele de două săptămâni privind „bascularea” în afară de dl. Olteanu? Și chiar toți generalii români (mai puțin Milea) „s-au dat” cu Moscova? Care o fi dovida?*

- Tot textul „scurtei istorii” a revoluției care nu-i revoluție (și care în școală se va preda... ca revoluție!) e plin de aserțiuni cel puțin discutabile, dacă nu-s chiar de-a dreptul fantasmagorii, pentru ca autorul să concluzioneze: *lovitura de stat nu a avut nimic comun cu mișcările populare anticomuniste din Europa orientală și centrală a anului 1989.* Dar cu ce naiba or fi avut? Evident, dacă se vor dovedi vreodată, realitățile coșmarești dictatoriale puse în pagină și difuzate pe net ar schimba radical percepția generală asupra evenimentelor din decembrie 1989. Numai că dl. Olteanu fiind și om de știință, ba chiar *Master of Science*, știe foarte bine că orice afirmație neatestată de elementare probe rămâne vorbă-n vânt. Tulburi rămân și apele revoluției române!

- De s-ar confirma cele susținute de dl. Michael Olteanu, multe dintre cele pe care le credeam despre noi înșine s-ar duce pe Apa sâmbetei. De când există, omenirea s-a tot auto-iluzionat, ajungând aproape legic la dezamăgire după dezamăgire. Generația mea, care a deschis ochii într-o *republică populară* și a fost temeinic îndoctrinată încă de pe băncile școlii, a crezut cu sinceritatea primei tinereți în promisiunile *cele mai drepte orânduiri*. Deziluzia, de-a dreptul dramatică, n-a fost efectul unui eveniment anume, ci s-a instalat progresiv, temeinic, pe măsură ce așa-zisul *comunism* românesc își arăta adevărata față. Zguduirea din 1989 a oferit, la rândul-i, iluzii cu carul; probabil că încă n-a venit vremea să tragem concluzia definitivă, dar sunt semne că vopseaua gardului a mai și pătat blana leopardului.

- Și la noi, și la alții, gazetele au furnizat fără conținere argumente pentru ctitorirea deziluziei după deziluzie: rând pe rând, oameni în care am crezut și care-și cuceriseră soclul de model, se prăbușesc unul după altul. Una dintre marile dezamăgiri: *Solidaritatea* poloneză, adevărat simbol al luptei (victorioase) împotriva statului totalitar. Câteva cărți serioase și consistent argumentate (*Operațiunea Polonia*, scrisă de fostul ministru de interne Macierewicz, *Asasinii printre noi* de Michal Grocki, o a treia datorată fostului prim-ministru Kaszycynski) și alte câteva, demonstrează fără dubii că Securitatea poloneză (SB), în combinație cu KGB-ul sovietic, a regizat în detalii mișcarea *Solidarnost*. Lech Walesa era de mult recrutat de SB, cu numele de cod Bolek, iar ministrul său de externe de mai târziu, Skubiszewski, era un „reputat” spion KGB, condamnat pe viață în USA!

- Pur și simplu nu vreau să-l cred pe prăpăstiosul Bukovski, în opinia căruia nu numai *Solidaritatea* era o creație KGB, ci și... Papa Ioan Paul al II-lea, Havel, *Carta 77* din Cehoslovacia, plus Revoluția română, însă dezvoltările privitoare la Walesa-Bolek sunt și unele, din păcate, de necontestat. Și așa s-a prăbușit încă o adevărată instanță a încrederii, adăugând nouă deziluzie șirului din ultima vreme, în rândul căruia s-au instalat confortabil și la noi, și la alții, intelectuali de marcă, depozitari ai încrederii românului păcălit, foști „disidenți”, politicieni buni de gură și cu scame în fila dosarului de colaboraționiști. Paler: *Pe măsură ce creștem, descoperim că până și persoana care nu trebuia să te dezamăgească vreodată probabil a făcut-o ori o va face...*

- Unele revelații vin, din păcate, mult prea târziu. Am aflat abia când informația nu mai avea relevanță că „marile victorii” ale industrializării sovietice nu-s altceva decât un imens bluff propagandistic: Combinatul de la Magnitogorsk a fost livrat la cheie rușilor de *Mac Kee Corporation*, rafinăriile model de la Baku au fost construite de *Universal Oil Products* – până și barajul de la Dnepropetrovsk, „fala și mândria” URSS, îl proiectaseră și-l supravegheaseră *engineering* americani! Înțeleg de ce au păstrat sovieticii secretul, dar de ce au tăcut după aceea americanii? Au respectat o prevedere contractuală?

- Deziluziile din politica internă recentă nu le mai punem la socoteală, fiindcă, desigur, fac parte din regula jocului: nici din deal nu faci grădină, nici din politică, așezământ al îngerașilor inocenți... Apoi, ce s-a ales din tot tam-tam-ul cu literatura românească de sertar, simbol al „rezistenței prin cultură”. Unde-i? Se pare că nici n-a existat vreodată, câtă vreme N. Manolescu afirmă că *la noi, în România, s-a publicat cam tot ceea ce a fost de valoare*. Mai degrabă aș cita (apud Goma) un proverb ingus: *Unde nu-i cap, vai de sertar!* Rând pe rând, simboluri, temeuri și idoli s-au prăbușit în derizoriu, devenind peste noapte, din eroi, anti-eroi. Motiv pentru care amintesc (cu anume îngrijorare) spusese lui Lubbock: *Atât de des ne dezamăgim pe noi înșine, încât trebuie să ne așteptăm să fim și de alții dezamăgiți.*

25 noiembrie

- Vizita medicului de familie: și Tuți, și eu avem Covid! L-o fi adus ea, de la București, în Iași nu prea se mai înregistrează cazuri. Tuți intră în carantină, precum și eu, fiindcă-s „contact”. Amândoi am făcut conștiincioși vaccinul în toate cele trei etape! La domiciliu, greu, dacă nu-i imposibilă de păstrat distanța între doi „subiecți” care locuiesc în aceeași casă. Toate planurile ni s-au dat peste cap! Sper doar că așa, la spartul târgului, Tuți să facă o formă ușoară (... și eu, nu-i așa, deloc).

- Primesc ziare și reviste de la Chișinău: *Gazeta de Chișinău*, *Ziarul de gardă*, *Timpul* – în care aflu un interviu postum al bunului prieten Serafim Saka, cel care m-a găzduit în timpul fostului meu exil în capitala basarabă. Serafim ar fi condiționat publicarea doar după moarte. Lesne de recunoscut atitudinea lui bătaioasă, mai ales că ținta interviului o avea la inimă: deconspirarea turnătorilor de la KGB. Mă așteptam la dezvoltări mai concrete, dar, oricum, tot e ceva. Serafim pare mereu că-și ia avânt spre a rosti nume, după care se potolește: „n-am dovezi”.

26 noiembrie

- O temă la ordinea zilei: doctoratul, cu marea pacoste a plagiatului. Eu aș zice că la fel de mare este o alta, despre care nu

prea aud să se facă vorbire – doctoratul... degeaba. Pe parcursul celor trei ani de cercetare pentru elaborarea tezei, statul român finanțează cu generozitate truda doctorandului. Nu toți candidații apelează la bursa doctorală, fiindcă-s mulți prea bine înscăunați în posturi „la vârf”, dar cine dorește poate s-o facă. Autonomia universitară îngăduie fericit necenzurarea tematică a tezelor, libertatea cercetării înscriindu-se firesc în libertatea generală de creație: nu există tărâmurii interzise și subiecte prohibite.

- Ceea ce, la o primă și mai pedestră vedere, ar lăsa loc și întrebării dacă se merită efortul financiar al statului, cât și truda doctorandului, la care se adaugă implicarea administrativă a universităților, în cazul unor teze de tipul *Ideatica și reprezentarea sfârșitului lumii de-a lungul timpului*, ori *Sens immanent și sens transcendent în teoria și practica caligrafiei japoneze Shodo* (ambele la Universitatea Cluj-Napoca), precum și *Alăptatul la sân în public între normalitate și imoralitate* (Universitatea București), sau *Biografia lui André Maurois* (Universitatea Iași). Poate, cine știe, în primul caz vor fi aflate sugestii demne de încredere și utilizabile privind data sfârșitului lumii, cel de al doilea va rânduie în sfârșit cum se cuvine caligrafia Shodo în raport cu scrierile kaisho, gyosho, sosho, tensho, reisho, al treilea va demonstra că substanța unui articol de gazetă poate nutri dita-mai teza de doctorat, și în fine, al patrulea va arăta că francezii nu-și cunosc biografiile scriitorilor din Hexagon, fiind necesar un sprijin doctoral românesc spre a-i dumiri.

- Dar, cu siguranță, instituția doctoratului nu poate fi privită, înțeleasă și apreciată în acest mod, să-i spun utilitarist, minimalizator și de-a dreptul vulgar: orice etaj al civilizației umane poate și trebuie să fie investigat fără să i se pretindă numaidecât cercetării un rezultat imediat, palpabil și productiv. De altfel, de asta și există două tipuri de Diplome – a doctoratului științific, alături de aceea a doctoratului profesional. Dacă în cel de al doilea tip aportul propriu este mai lesne decelabil, în primul rămâne incert și dubios, rețeta în uz fiind aceea „cărțile din cărți

se fac” (cu sau fără ghilimele), în absența flagrantă a gradului de noutate pe care l-ar reclama o cercetare doctorală autentică.

- În foarte multe cazuri, cei înscriși la doctorat n-au avut nici odată vocația de cercetător trebuincioasă unui astfel de demers, și poate nici chiar intenția, adevăratul mobil (apărut pe parcurs) nefiind de ordin științific, ci ținând de orgoliu personal, un soi de „pohta ce-am pohtit”. Iar după accederea la râvnitul titlu, interesul pentru respectivul domeniu de cercetare se sleiește brusc, de parcă niciodată n-ar fi fost! Punct ochit, punct lovit, sacii au fost urcați în car, încă un CV este ornat cu titlul de doctor, încă o semnătură la care se adaugă nemeritat râvnitul *dr.*

- Cum se cam știe, și strămoșii noștri erau ahtiați după titluri, ranguri și dregătorii, pe care și le cumpărau în văzul lumii. Tatăl lui Eminescu, Gheorghe, povestește cum și-a târguit rangul de Căminar – care, de fapt, nu însemna nimic (în vechime, Căminarul aduna impozitele în comerțul cu... ceară). Golite de obligatoriul conținut obiectiv, rangurile din secolul XIX preluau titlaturii cu rezonanță cronicărească, ignorând complet semnificația lor inițială. Doar nu vă închipuiți că Spătarul Vasile Alecsandri purta, la ceremonii, sabia și buzduganul domnitorului, cum cereau, în vechime, însărcinările rangului. Poate chiar Medelnice-rul Suceveanu nici nu prea mai știa că dregătoria de care s-a învrednicit („cu iaurt, cu gogoșele...”) l-ar obliga să toarne apa într-un spălarea mâinilor stăpânului. Nu mai avem medelniceri, stolnici și serdari în veacul XXI, dar titlul și rangul au rămas să exercite aceeași mistică hipnoză. În loc de agă, spătar, serdar, ne stă la dispoziție un magic cuvântel prescurtat, devenit obsesie națională: *dr.* O s-ajungem ca-n Italia, unde, dacă arunci o piatră, nimerești un doctor, iar la apelativul „dottore” îți răs-pund și frizerii, și chelnerii, și barcagii!

- Între cele două războaie, Universitatea ieșeană acorda 6-8 titluri de doctor pe an (inclusiv cele *honoris causa*). În zilele noastre, facerea de doctori cu miile a devenit industrioasă pretutindenii, atrăgând într-un adevărat vârtej al interesului și oamenii politici pe care nu-i obligă nici un reglement să posede

patalamaua doctoratului. O fac preventiv: dacă rămân fără de coledzi, devin, nu-i așa, oameni de știință, iar statul trebuie să bage adânc mâna în peticitul buget spre a suplimenta (cu ½ din salariul mediu pe țară) lefile puzderiei de doctori ce-au ajuns, prin nemăsurată (și unii, prin suspectă) proliferare, să pună în primejdie însuși prestigiul unei titulaturi și unei calități onorante, potrivită mai degrabă excepției decât regulii.

28 noiembrie

- Nu am manifestări grave, ci doar semne că lucrurile nu-s chiar în regulă: o stare generală de moleșală și somnolență.
- Prietenii îmi aduc la poartă sacoșe cu medicamente și alimente. Îmi respect obligațiile de sinistral Covid și nu ies din casă. Tuți (la ea pare a fi ceva mai grav) de asemenea.
- Ieri s-a împlinit o jumătate de veac de la moartea lui Victor Eftimiu, comemorare ce-mi prilejuiește câteva comentarii privitoare la destinul albanezului care a deținut autoritar rol de prim-plan în viața teatrală interbelică. Autor al unor cunoscute piese (*Omul care a văzut moartea*, *Înșir-te mărgărite* ș.a.), director în mai multe rânduri al Teatrului Național din București, al Operei din Cluj și al Direcției generale a teatrelor, academician, laureat al Premiului național pentru literatură (1932), mare mason (rang 33), oaspete al lui Stalin, dar și client al Securității, decorat la Paris cu *Legiunea de onoare* (1933) și distins la București cu titlul de *Erou al muncii socialiste* (1971), Victor Eftimiu este considerat acum „dramaturg minor” și cam atât. Cât de mici ochiuri are sita care cerne la poarta posterității!
- S-a scurs ceva vreme de la mutarea lui Victor Eftimiu din lumea noastră, dar surprize încă mai apar. Când erau împachetate exponatele răposatului *Muzeu al teatrului* de la Iași (casa Alecsandri fiind retrocedată și valoroasa colecție cuprinzând 11.000 de piese strămutată ca o rubedenie scăpătată la *Muzeul Eminescu* din Copou) s-a găsit manuscrisul unei cărți de amintiri ale artistului emerit Aurel Ghițescu, prefată de Eftimiu. Cele 18 pagini complet inedite ale prefeței trec în revistă nu numai etape și destine din istoria teatrului românesc, dar

conțin și extrem de prețioase și neștiute mărturii privitoare la mari personalități ale culturii naționale, a căror evocare i se pare lui Eftimiu datorie: *Uitarea mi se pare o trădare. Uitarea e suprema lașitate*.

- Aflăm detalii neștiute despre Ed. de Max, actor român ajuns la Comedia Franceză (*Aș vrea să mă întorc în România, să mor societară al Teatrului Național din București*), despre Ibrăileanu, Titu Maiorescu (*L-am cunoscut la sfârșitul primului război mondial, în casa cumnatului său, Iacob Negruzzi care era încă plină de prezența nostalgică a Mittei Kremnitz și a altor femei ce au jucat un rol în viața amfitrionilor și a lui Mihai Eminescu*), despre Sadoveanu, Mihai Codreanu, Sandu Teleajen, Andrei Oțetea, G.M. Zamfirescu, Otilia Cazimir, George Lesnea (singurul rămas din vechea gardă ieșeană) ș.m.a.
- Eftimiu, considerat, cu aprobarea târzie a lui Maiorescu, „ultimul junimist”, scrie fiindcă, așa cum se tânguia într-o poezie, *Cu fiecare dintre cei / De care moartea ne desparte / Murim și noi, lăsând o parte / În fiecare dintre ei*. Îl vedem pe Ibrăileanu, copleșit de imaginea Bucureștiului interbelic: *Casele astea înalte mă amenință cu înălțimea lor. Mereu mi se pare c-or să se prăbușească peste mine*. N-avea de unde ști că, după decenii, va sta să se prăbușească și casa lui Eftimiu, locuită mai apoi de un alt condeier cu origini albaneze, Cezar Ivănescu, fost director al Editurii ieșene *Junimea*. Acum, este ornată cu rău prevestitoare bulină roșie...
- Dar cel mai cunoscut și discutat episod al tribulațiilor albanezului rămâne povestea compoziției lui Ciprian Porumbescu, *Trei culori*, pare-se vândută de Eftimiu cu tot cu text spre a deveni imn național al patriei strămoșilor săi. Așa să fie oare? Legenda se cere nițeluș scuturată: ambele ipostaze ale implicării, fie că-i vorba despre text, fie despre muzică, în opinia mea se cuvin amendate. În ce privește muzica, toate-s limpezi, dar nu și în privința textului. Nu se poate trece peste faptul că versurile imnului au fost publicate încă din 1912 sub semnătura lui Aleksander Stavri Drenova, într-o gazetă a albanezilor din Bulgaria. Nici o legătură, deci, cu Eftimiu. Cu atât mai mult cu